

В авангарді модернізації початкової освіти

У колі наукових інтересів співробітників відділу початкової освіти останнього десятиріччя перебувають дослідження проблеми компетентнісного підходу. Численні напрацювання з обраного напрямку знайшли відображення у другому поколінні Державного стандарту початкової загальної освіти і навчальних програм. Науково-дослідна робота з теми "Дидактичне моделювання організаційних форм компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі", яку розпочато в 2014 році, спрямовує дослідження компетентнісного підходу на якісно новий рівень.

Палітра наукових досліджень із зазначеної теми охоплює майже всі освітні галузі базового навчального плану. Зокрема у галузі "Мови і література" (О.Я.Савченко, М.С.Вашуленко, В.О.Мартиненко, К.І.Пономарьова, О.Ю.Прищепа, О.В.Вашуленко), "Математика" (О.В.Онопrienko, Н.П.Листопад), "Природознавство" (І.В.Андру-

сенко), "Суспільствознавство" (Н.М.Бібік). Загальнодидактичні аспекти моделювання освітнього простору в початковій школі в умовах варіативності організаційних форм навчання досліджує А.Д.Цимбалару.

Проміжні результати дослідження знайшли відображення у нормативних документах, підготовлених протягом 2014–2015 р.р. співробітниками відділу у співпраці з МОН України, а саме:

– оновленому варіанті навчальних програм для 4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з української мови – мови навчання, російської мови, літературного читання, математики, природознавства, затверджених наказом МОН України (від 22.12.2014 р. №1495);

– оновленій версії навчальних програм для 1–3 класів загальноосвітніх навчальних закладів з української мови – мови навчання, російської мови, літературного читання,

математики, природознавства (О.Я.Савченко, Н.М.Бібік, А.Д.Цимбалару, К.І.Пономарьова), затверджених наказом МОН України (від 29.05.2015 за № 584);

– орієнтовних вимогах до змісту атестаційних завдань для проведення ДПА у 4-х класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2014–2015 н. р. (А.Д.Цимбалару, К.І.Пономарьова), затверджених наказом МОН України (від 20.02.2015 № 192);

– інструкції щодо заповнення Класного журналу для 1–4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів (А.Д.Цимбалару, К.І.Пономарьова), затвердженої наказом МОН Країни (від 08.04. 2015 за № 412) і зареєстрованої в Міністерстві юстиції України (від 27.04.2015 р. № 472/26917);

– Інструктивно-методичному листі МОН України (від 14.02.2015 №1/9-71) щодо роз'яснення порядку приймання дітей до першого класу загальноосвітніх навчальних закладів (А.Д.Цимбалару).

– плані заходів з реалізації "Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді" (А.Д.Цимбалару, О.В.Вашуленко, Н.М.Бібік), затвердженого наказом МОН України (від 16.06.2015 №64);

– методичних рекомендаціях щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах (Н.М.Бібік, О.Я.Савченко, А.Д.Цимбалару, В.О.Мартиненко, К.І.Пономарьова, Н.П.Листопад), затверджених наказом МОН України (від 16.06.2015 р. № 641).

На виконання доручення Президії НАПН України за останній рік співробітниками відділу проаналізовано зміст початкової освіти та підготовлено Аналітичну записку і Пропозиції до проекту Концепції розвитку освіти в Україні на період 2015–2025 р. щодо основних напрямів реформування початкової освіти.

До початку нового 2015/2016 навчального року підготовлено методичний коментар щодо організації навчально-виховного процесу з урахуванням змін у навчальних програмах (вид-во "Ранок").

Науковці відділу початкової освіти завжди були в авангарді підготовки навчальної літератури. За роки роботи відділу створено не одну сотню якісних і затребуваних у школах країни підручників. Так, тільки за 2014–2015 рр. співробітниками створене нове покоління підручників: "Буквар" (М.С.Вашуленко, О.В.Вашуленко), "Українська мова" (М.С.Вашуленко у співавторстві), "Літературне читання" (О.Я.Савченко), "Я у світі" (Н.М.Бібік), "Математика" (О.В.Онопrienko у співавторстві), "Математика" (Н.П.Листопад), які стали переможцями конкурсів. В основу зазначених підручників покладено результати наукових досліджень співробітників з проблеми формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів. Перевага створених підручників полягає також у тому, що до них на компе-

тентнісній основі науковцями відділу розроблено повний комплект навчально-методичного супроводу. Це методичні рекомендації до підготовки календарних планів і розроблення уроків, навчальні посібники для організації уроків розвитку мовлення, позакласного читання, перевірки навчальних досягнень школярів тощо.

У цьому році побачили світ колективна монографія "Формування предметних компетентностей в учнів початкових класів" (за науковою редакцією Н.М.Бібік) і посібник "Уміння вчитися – ключова компетентність початкової освіти" (автор: О.Я.Савченко).

Крім того, упродовж 2014–2015 рр. в електронній бібліотеці НАПН України розміщено понад 50 наукових статей співробітників, більшість з яких опубліковано у фахових виданнях, у тому числі зарубіжних.

Науковці відділу беруть активну участь у міжнародних і всеукраїнських конференціях, семінарах, організовують і проводять WEBінари: інтерв'ю засобом масової інформації; виступи можна переглянути на сайті відділу початкової освіти (<http://abc-lab.ucoz.ua>), де представлено добірку відеозаписів презентації авторами експериментальних дидактичних моделей організаційних форм навчання з урахуванням специфіки навчальних предметів. Статистика сайту свідчить, що подані матеріали актуальні й популярні не лише серед освітян України, а й зарубіжжя.

З метою апробації результатів науково-дослідної роботи співробітниками відділу розроблені практикуми, тренінги, семінари, які проводять не тільки в експериментальних школах, а й інших закладах (управліннях освіти, інститутах післядипломної педагогічної освіти, вищих навчальних закладах) і для різної цільової аудиторії (методистів, завучів і директорів шкіл, студентів).

Упровадження результатів наукових досліджень відбувається також шляхом експертизи співробітниками лабораторії дисертаційних досліджень (О.Я.Савченко є головою спеціалізованої вченої ради; Н.М.Бібік, К.І.Пономарьова, О.Ю.Прищепа є членами спеціалізованих учених рад) і підручників та посібників (А.Д.Цимбалару є головою комісії з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти МОН України; К.І.Пономарьова, О.Ю.Прищепа є членами цієї ради; усі співробітники активно залучаються до експертизи навчальної літератури), організації наукової практики магістрів Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукова діяльність співробітників має практичну значущість і спрямована на розвиток початкової освіти на компетентнісних засадах, оптимізацію навчально-виховного процесу в початковій ланці освіти, забезпечення його результативності в умовах модернізації початкової школи; удосконалення методичної підготовки майбутніх учителів початкових класів та підвищення кваліфікації педагогів.

А.Д.Цимбалару,
завідувач відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України,
доктор педагогічних наук

